

Svábhegyi Jókai Mór Általános Iskola és Német Nemzetiségi Általános Iskola

Cím: 1125 Budapest, Diana út 4.

Telefon: +36-1-395-8167, +36-1-274-4228

Email: jokai@jokaiiskola.hu

Fax: +36-1-275-4009

Weboldal: <https://jokaiiskola.hu>

HELYI
PEDAGÓGIAI PROGRAM

ÉTIKA / HIT- ÉS ERKÖLCSTAN

TANTERV

1-8. ÉVFOLYAM

2020

Forrás:

OFI

Készítette (átdolgozta):

ETIKA / HIT- ÉS ERKÖLCSTAN TANTERV	1
1-8. ÉVFOLYAM	1
ETIKA.....	3
1-2. ÉVFOLYAM	5
1. ÉVFOLYAM.....	6
2. ÉVFOLYAM	14
3. ÉVFOLYAM	23
4. ÉVFOLYAM	30
5. ÉVFOLYAM	39
6. ÉVFOLYAM	44
7. ÉVFOLYAM	48
8. ÉVFOLYAM	53

ETIKA

Az etika tantárgy alapvető célja az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, a szocio-emocionális készségek fejlesztése.

A tantárgy magába foglalja az ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához. Ezzel olyan szintézist kínál a tanulónak, amelyben eddigi személyes tapasztalatait és a más területeken megszerzett ismereteket reflektív módon vizsgálja. A tartalom szorosan kötődik más tantárgyak fejlesztési területeihez is.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában. Az egyént és a közösségeket érintő etikai elvek és az ezekből következő kérdések felismerése az árnyalt, a másik ember vagy csoport szempontjait is megértő gondolkodást fejleszti.

Az etika tantárgy felkészíti a tanulót az egyéni életvezetésének és társas környezetének erkölcsi szempontból történő mérlegelésére, miközben saját tudását vizsgálja és fejleszti. Eszközei a kérdezés, a rejtett nézetek és a dilemmák feltárása, az érvelés, a meggyőzés, a meggyőződés, a társadalmi normák és közösségi értékek értelmezése.

A tananyag alapvető értékeket közvetít. Ezek a segítség, megértés, együttérzés, törődés, szabadság, felelősség igazságosság, becsületesség, méltányosság, tolerancia, önazonosság. Ezek a tanuló lelkiismeretének fejlődését szolgálják. A témák feldolgozása a tanulót megfontolt döntésre, kulturált véleményalkotásra és felelős tevékenységre készíteti.

A tanulóközösség tevékenységei mintát nyújtanak arra, hogy milyen érzelmi-, érdekkonfliktusok és viselkedésmódok segítik vagy akadályozzák az együttműködést. Az ajánlott tantárgyi tartalmak és tanulói tevékenységek olyan képességeket is fejlesztenek, melyek a tanulót az életvezetésében sikeressé és tudatosabbá, társai és környezete problémái iránt érzékenyebbé tehetik, erősítik identitását, aktív társadalmi cselekvésre készítetik és segítik a nehéz helyzetek megoldásában.

Az etika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tantárgy keretében alkalmazott módszerek elősegítik az aktív tanulóvá válást, a tanulás tervezését, az egyéni tanulási stílus kialakítását és a tanulási útvonalak felfedezését, a mérlegelő gondolkodást, a belső motiváción nyugvó cselekvést, a célok elérése iránti elkötelezettséget, a metakognitív stratégiák alkalmazását.

A kommunikációs kompetenciák: A kommunikációs kompetenciák formálása során a tanuló gyakorolja az érzelmek kommunikálásának, az empátián nyugvó értő figyelemnek, az

álláspontok asszertív megjelenésének, az erőszakmentes kommunikációnak, valamint a társas konfliktusok kezelésének kommunikációs technikákat igénylő változatait.

A digitális kompetenciák: A digitális kompetenciák fejlesztését támogatja a projektmunkák szervezése, megvalósítása, az elvégzett feladatok digitális eszközökkel történő bemutatása. A virtuális térben kialakult közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése. A digitális önkifejezés, a közösségi oldalakon történő önmegjelenítés, az információk kezelése. A tartalom digitális megosztásával kapcsolatos etikai kérdések köre számtalan fejlesztési lehetőséget rejt magában.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A gondolkodási készségeket fejlesztik azok a tanulási tevékenységek, amelyek különböző élethelyzetek, információforrások, médiatartalmak elemzését igénylik. A különböző esettanulmányi példákban és a valóságos élethelyzetekben felmerülő etikai problémák, konfliktusok és a szabályok felismerése közben a tanuló elemző, problémamegoldó, mérlegelő gondolkodás alkalmazásával vizsgálja az események bekövetkezésének feltételeit. Átalakítja a szerzett információt, következtetéseket von le, magyarázatot keres, rendszerezést végez.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy támogatja az önismereten alapuló önszabályozás és önfejlesztés megvalósítását, a lelkiismeretesség, az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőkézség, az elkötelezettség kialakulását, és a teljesítmény javítására való törekvést. A gyakorlatok során az érzelmek felismerésének és kifejezésének, az érzelmi állapotok szabályozásának, a társas helyzetek észlelésének, a konfliktusok kezelésének és a döntéshozatali készségeknek a fejlesztése válik hangsúlyossá.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulók önállóan vagy csoportosan lehetőséget kapnak kreatív alkotások tervezésére, készítésére, projektfeladatok szervezésére, kivitelezésére. A szocio-emocionális készségek fejlesztése drámajátékkal, szerepjátékkal valósul meg, az érzelmek kifejeződése zenei produkciókban, vizuális alkotásokban ölt testet. A tudatosság erősítését segítik elő azok a feladatok, amelyekben kulturális hagyományok megismerésére kerül sor.

Az etika kerettanterv főbb pedagógiai alapelvei:

- A tanulók komplex személyiségfejlesztése, értelmi, érzelmi, társas-lelkületi formálás és a cselekvő magatartásra, viselkedésre buzdítás.
- A teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása.
- Célrendszere és ajánlásai élményt adók, személyiséget, meggyőződést formálók.
- A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Valamint lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoportok egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.

- Az aktív, cselekvő viselkedés, magatartás megélésére ösztönzi a diákokat a különböző élethelyzeteiben.
- Fontosnak tartja a nevelés három színterét (család, iskola, társadalom).
- Ebben a tantervben elsődleges az érzelmi, érületi nevelés, a morálfejlesztés, amely során a gyermekek cselekedtetése, meggyőződésének formálása elengedhetetlenül szükséges a lelkiismeretes magatartás megszilárdulása érdekében.
- A nevelés mindig egy társadalmi közegben történik, így a nemzeti értékeink megismerése és megőrzése alapfeladat.

Korosztályi adottságaiknál fogva (alsó tagozatos) a gyermekek még nem képesek a tudatosan, teljes felelősséggel meghozott döntések felvállalására, ezért őket folyamatosan tanítani, nevelni, cselekedtetni kell, figyelembe véve a tanulók tipikus és egyéni életkori és fejlődési sajátosságait.

Az etika tanítása nagyfokú empátiát, sokirányú ismeretet, adaptivitási készséget és rugalmasságot igényel a pedagógustól, aki szakmailag is felkészült személy, fejlődés-lélektani, pedagógiai, szakdidaktikai és módszertani ismeretekkel rendelkezik. Tisztában van az alapelvekkel, melyeknek szellemiségében tanít. Együttműködik azokkal, akikkel munkatársi kapcsolatban van (szülők, osztályfőnök, igazgató, tanárok).

1-2. ÉVFOLYAM

Az alsó tagozat első két évfolyamán az etika tantárgy elsődleges feladata az öntudatos erkölcsi-etikai gondolkodás kialakítása. Továbbá a tanuló önmagáról és közvetlen környezetéről szerzett ismereteinek tudatossá tétele, a legalapvetőbb szocio-emocionális eszköztárának létrehozása és a szokásszintű viselkedések belsővé válása.

Az érületi-lelkületi nevelés során figyelembe kell vennünk, hogy a korai iskoláskorban elcsitulnak a viharos ösztöntendenciák, és a tanuló érzelemvilágában is törekszik a felnőtt világ elvárásainak megfelelni. A család, mint az érzelmek legfontosabb biztosítója, továbbra is döntő jelentőségű számára, de már képes elfogadni a pedagógusok és a kortársak érzelmi megnyilvánulásait. A megterhelő érzelmekkel nem tud egyedül megküzdeni. A gyermekkor meghatározó érzelmei: a szeretet, a biztonság, a bizalom, a félelem. Fontos e korosztály esetében a szülővel, a tanárokkal, a tekintélyszemélyekkel való kapcsolat.

Fontos szempont a tanító nyitott, válasz kész, az őszinte véleménynyilvánítást folyamatosan fenntartó, támogató és tiszteletben tartó pedagógiai attitűdje a tanulók életkori sajátosságainak figyelembevételével. A tanórákon a korosztály képességeihez alkalmazkodva nagyobb súllyal jelennek meg a rajzos, kreatív, mozgásos, dramatikus játékok, helyzetgyakorlatok. Új elem az önmagára figyelő magatartás fejlesztése, az érzések, gondolatok pontos megfogalmazása. Mind az életkor, mind a tantárgy sajátosságai miatt az

1–2. osztályos kerettantervben különös jelentősége van az egyéni különbségeket figyelembe vevő, tanulói sokszínűsége érzékenyen reagáló differenciált bánásmódnak.

Az 1–2. évfolyam kerettantere a tanulók önmagukhoz való viszonyulására, alapvető önismeretére, valamint elemi környezetükre, a rokoni és kortárskapcsolatok közegeire összpontosít. Az első két évfolyamon a társadalmunk kulturális életét alapvetően meghatározó zsidó-keresztény kultúra világképével és szokásrendszerével ismerkednek meg. Ezek az egyházi ünnepkörök és hagyományok közös feldolgozásával valósulnak meg. A tevékenységközpontú, tanulási tapasztalatokra épülő módszerek lehetőséget nyújtanak a személyes véleményalkotásra, a közösséghez tartozás élményének megélésére.

Az 1–2. évfolyamon az etika tantárgy alapóraszámja: 72 óra.

1. ÉVFOLYAM

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
1. Éntudat – Önismeret	6
2. Család – Helyem a családban	7
3. Helyem az osztály közösségében	6
4. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	5
5. A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	6
6. Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	6
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a kitűzött célok teljesíthetők;
- csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is megnevezi a saját érzelmi állapotait;
- felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;
- céljai megvalósítása közben önkontrollt végez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Önismeret
 - Saját jellemzők
 - Külső és belső tulajdonságok azonosítása, azok megítélésformáló ereje
 - Saját környezet bemutatása
 - Saját szokások azonosítása
- Érzelmek megismerése
 - Saját alapérzelmek felismerése, szóbeli megfogalmazása
 - Gondolatok és érzelmek kifejezése a helyzethez illően
 - Kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése
- Fejlődés
 - Saját erősségek és fejlesztésre váró területek, a két oldal egyensúlyának megtalálása
 - Saját viselkedésre vonatkozó reflektálás gyakorlása

FOGALMAK

én, viszonyulás a másik emberhez, érzelem, érzület, öröm, bánat, félelem, harag, otthon, védettség, bizalom, fejlődés, változás, cél, szokás

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri és megnevezi a szűkebb és a tágabb családtagjait, a rokonsági szinteket
- azonosítja a családi szerep- és felelősségvállalást
- átéli a különböző családi események fontosságát
- megérti, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;
- felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a különböző élethelyzetek (pl. új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait;
- megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában;
- képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit;
- felismeri az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Egészséges életmód
 - Az egészséges életmód alapelemei, az egészségmegtartó stratégiák ismerete
 - A biztonság feltételeinek megérzése a mindennapokban
 - Helyzetek azonosítása, melyekben segítség nyújtására vagy kérésére van szükség

A tanács, segítség ajánlásának és kérésének módjainak gyakorlása

- Családi és tágabb kapcsolatok
 - Családtagok, családi viszonyok jellemzése
 - A családtagok közös tevékenységeinek megismerése
 - Szokások a családban, és azok szerepének felismerése
 - Ünnepek a családban, a családi ünnepekhez kapcsolódó szokások átélése
 - A család tágabb kapcsolatrendszerének azonosítása: barátok, szomszédok, távoli rokonok, ismerősök
- Érzelmek kifejezése a családban, sorsfordító események
 - A szeretet kifejezésének és elfogadásának módjainak gyakorlása

FOGALMAK

biztonság, egészség, családtag, rokon, barát, ismerős, hétköznapi, hétvége, ünnep, szeretet, tisztelet

TÉMAKÖR: Helyem az osztály közösségében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában;
- megkülönbözteti a tiszteletteljes és sértő közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt, véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;
- felismeri az együttműködést segítő, vagy akadályozó tevékenységeket, és saját szerepét az együttműködésben;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait;
- mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit;
- különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;
- megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait;
- rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;
- ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermekjogokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Kommunikáció
 - A társas érintkezés és a beszélgetés alapvető szabályainak ismerete
 - Alapvető testbeszéd-jelzések azonosítása és értelmezése
- Kortárs kapcsolatok
 - Kapcsolatok kialakítása, ápolása kortársakkal
 - A kapcsolatok kialakulását segítő és gátló viselkedési formák megkülönböztetése
 - A kortárs kapcsolatok minőségének meghatározása, a barátságok jellemzőinek felismerése
 - A barátság kezdeményezése és ápolása
- Konfliktusok
 - Az elfogadás és az elutasítás jelzéseinek azonosítása
 - Vita, veszekedés, harag okainak feltárása, a kibékülés, megbeszélés módjai, a megbocsátás elfogadása

FOGALMAK

figyelem, testbeszéd, tisztelet, sértés, vita, harag, kibékülés, elfogadás, megbocsátás, lelkiismeret

TÉMAKÖR: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ismeri az állami, nemzeti és vallási ünnepek jelentését, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre;
- ismer néhány, a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó, alapvető kulturális és természeti értéket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érdeklődést mutat Magyarország történelmi emlékei iránt, felismer közülük néhányat;
- különböző konkrét helyzetekben azonosítja, és társaival megvitatja a szabályok jelentőségét, megérti a szabályszegés lehetséges következményeit;
- az igazságosság és igazságtalanság fogalmát fiktív vagy valós helyzetekhez kapcsolja, véleményt alakít ki ezekről;
- felismeri a közösségek működésének feltételeit,–és erkölcsi érzékenységgel viszonyul ezekhez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A lakóhely jellemzői
 - Saját kedvelt helyszínek a lakókörnyezetben, a lakóhelyhez kötődés megfogalmazása
 - Saját lakóhely néhány nevezetességének, fontos helyeinek, személyeinek megismerése
- Közös ünnepek
 - A nemzeti ünnepek háttérében álló történetek megismerése
 - Az ünnepekhez való saját kapcsolódási pontok keresése (érzelmek, gondolatok, szokások)
 - Személyes részvétel a közös ünneplés előkészítésében, lebonyolításában
- Az együttélés szabályai
 - A társas szabályok szerepének meghatározása az együttélésben
 - A szabályszegés következményeinek felismerése

FOGALMAK

lakóhely, szabály, alkalmazkodás, egyenlőség, igazságosság, együttműködés, érzelem, büszkeség

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri a természet esztétikus rendjét,
- megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének fejlesztésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felelősséggel gondoskodik háziállatokról vagy a környezetében előforduló állatokról, növényekről;
- megismer néhány veszélyeztetett fajt, ezek veszélyeztetettségének okait, és megfogalmazza, miért szükséges az élővilág védelme;
- fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A természet védelme
 - Példák megfogalmazása ember és természet kapcsolódására
 - Állatok és növények felelős gondozásának gyakorlása
 - A természetvédelem fontosságának a felismerése
 - Környezetkárosító cselekvések azonosítása, elkerülése
- Környezetvédelem
 - A fenntarthatóság helye a mindennapi cselekvésben
 - A szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása
 - A környezetkárosító magatartások elkerülési módjainak megismerése

FOGALMAK

gondozás, gondoskodás, veszélyeztetett, természetvédelem, környezetkárosítás, hulladék, szelektív gyűjtés, környezetvédelem.

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri az olvasott vagy a hallott bibliai tanításokban és más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;
- megismer többféle, a jelentősebb vallási ünnepekhez kapcsolódó egyházi és kulturális szokást.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer néhány fontosabb ünnephez kapcsolódó vallási eseményt és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történetet;
- a zsidó és keresztény bibliai történetekben, a kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra, saját életéből példákat hoz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Kérdések a világról
 - Saját kérdések megfogalmazása az ismeretlenről
- Vallás, hit
 - Egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó népszokások: Mikulás, karácsony, húsvét, pünkösd történetének megismerése (például Jézus születésének története a keresztény vallásokban; a hanuka ünnepe a zsidó vallásban)
- Erkölc
 - A szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem megjelenési módjainak felismerése a mindennapokban
 - Gondolatok megfogalmazása a jóról és a rosszról

FOGALMAK

vallás, hit, egyházi ünnepkörök, népszokások, érték, szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem, jó és rossz.

2. ÉVFOLYAM

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
4. Éntudat – Önismeret	6
5. Család – Helyem a családban	7
6. Helyem az osztály közösségében	6
7. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	5
8. A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	6
9. Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	6
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a kitűzött célok teljesíthetők;
- csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is megnevezi a saját érzelmi állapotait;
- felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;
- céljai megvalósítása közben önkontrollt végez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Önismeret
 - Saját környezet bemutatása
 - Saját szokások azonosítása
- Érzelmek megismerése
 - Kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése
 - Gondolatok és érzelmek kifejezési módjainak gyakorlása
 - A veszélyt jelentő helyzetek azonosítása
- Fejlődés
 - A változások felismerése
 - A testi és szellemi fejlődés lépéseinek azonosítása
 - Saját erősségek és fejlesztésre váró területek, a két oldal egyensúlyának megtalálása
 - Hatékony tanulási technikák és feltételek gyűjtése
 - Saját tanulási célok és jó szokások meghatározása
 - Saját viselkedésre vonatkozó reflektálás gyakorlása

FOGALMAK

én, viszonyulás a másik emberhez, érzélem, érzület, öröm, bánat, félelem, harag, otthon, védettség, bizalom, fejlődés, változás, cél, szokás

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri és megnevezi a szűkebb és a tágabb családtagjait, a rokonsági szinteket
- azonosítja a családi szerep- és felelősségvállalást
- átéli a különböző családi események fontosságát
- megérti, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;
- felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri a különböző élethelyzetek (pl. új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait;
- megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában;
- képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit;
- felismeri az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Egészséges életmód
 - A testi és lelki állapotok néhány fő jellemzőinek azonosítása, az érzelmek hatása a fiziológiai állapotokra
 - Az egészséges életmód alapelemei, az egészségmegtartó stratégiák ismerete
 - A biztonság feltételeinek megérzése a mindennapokban
 - Kellemetlen, bántó, feszült helyzetek azonosítása (a jó és rossz stressz megkülönböztetése)
 - Helyzetek azonosítása, melyekben segítség nyújtására vagy kérésére van szükség

A tanács, segítség ajánlásának és kérésének módjainak gyakorlása

- Családi és tágabb kapcsolatok
 - Szokások a családban, és azok szerepének felismerése
 - Ünnepek a családban, a családi ünnepekhez kapcsolódó szokások átélése
 - A család tágabb kapcsolatrendszerének azonosítása: barátok, szomszédok, távoli rokonok, ismerősök
- Érzelmek kifejezése a családban, sorsfordító események
 - A pozitív, megtartó emberi kapcsolatokban megjelenő esetleges negatív érzelmek felismerése
 - Módszerek megismerése a negatív érzelmek kezelésére
 - A családon belüli lehetséges konfliktusok megérzése
 - Változások, események azonosítása a családban

- A szeretet kifejezésének és elfogadásának módjainak gyakorlása

FOGALMAK

biztonság, egészség, családtag, rokon, barát, ismerős, hétköznapi, hétvége, ünnep, szeretet, tisztelet

TÉMAKÖR: Helyem az osztály közösségében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában;
- megkülönbözteti a tiszteletteljes és sértő közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt, véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;
- felismeri az együttműködést segítő, vagy akadályozó tevékenységeket, és saját szerepét az együttműködésben;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait;
- mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit;
- különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;
- megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait;
- rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;
- ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermekjogokat.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Kommunikáció
 - A verbális és-nonverbális kommunikációs elemek azonosítása, az együttérzés kifejezése
 - Egyenrangú és kölcsönös kommunikáció, kommunikációt és megértést segítő verbális és non-verbális elemek felismerése
- Kortárs kapcsolatok
 - Kapcsolatok kialakítása, ápolása kortársakkal
 - A kapcsolatok kialakulását segítő és gátló viselkedési formák megkülönböztetése
 - A kortárs kapcsolatok minőségének meghatározása, a barátságok jellemzőinek felismerése
 - A barátság kezdeményezése és ápolása
- Konfliktusok
 - Vita, veszekedés, harag okainak feltárása, a kibékülés, megbeszélés módjai, a megbocsátás elfogadása
 - Az egyenlőtlen és bántó helyzetek felismerése, és a rájuk való megfelelő reakció tanulása

FOGALMAK

figyelem, testbeszéd, tisztelet, sértés, vita, harag, kibékülés, elfogadás, megbocsátás, lelkiismeret

TÉMAKÖR: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ismeri az állami, nemzeti és vallási ünnepek jelentését, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre;
- ismer néhány, a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó, alapvető kulturális és természeti értéket.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érdeklődést mutat Magyarország történelmi emlékei iránt, felismer közülük néhányat;
- különböző konkrét helyzetekben azonosítja, és társaival megvitatja a szabályok jelentőségét, megérti a szabályszegés lehetséges következményeit;
- az igazságosság és igazságtalanság fogalmát fiktív vagy valós helyzetekhez kapcsolja, véleményt alakít ki ezekről;
- felismeri a közösségek működésének feltételeit,–és erkölcsi érzékenységgel viszonyul ezekhez.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A lakóhely jellemzői
 - Saját lakóhely néhány nevezetességének, fontos helyeinek, személyeinek megismerése
 - Felismeri a lakókörnyezet közös gondozásának módjait és fontosságát
- Közös ünnepek
 - Az egyes egyházak ünnepkörei
 - A nemzeti ünnepek háttérében álló történetek megismerése
 - Családi, iskolai és nemzeti ünnepek jellegének megkülönböztetése
 - Az ünnepekhez való saját kapcsolódási pontok keresése (érzelmek, gondolatok, szokások)
 - Személyes részvétel a közös ünneplés előkészítésében, lebonyolításában
- Az együttélés szabályai
 - A társas szabályok szerepének meghatározása az együttélésben
 - A szabályszegés következményeinek felismerése
 - Az osztály életének közös megszervezése, megbeszélési technikák gyakorlása, kompromisszumos megoldások felismerése

FOGALMAK

lakóhely, szabály, alkalmazkodás, egyenlőség, igazságosság, együttműködés, érzelem, büszkeség

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri a természet esztétikus rendjét,
- megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének fejlesztésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felelősséggel gondoskodik háziállatokról vagy a környezetében előforduló állatokról, növényekről;
- megismer néhány veszélyeztetett fajt, ezek veszélyeztetettségének okait, és megfogalmazza, miért szükséges az élővilág védelme;
- fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A természet védelme
 - Példák megfogalmazása ember és természet kapcsolódására
 - Állatok és növények felelős gondozásának gyakorlása
 - A saját környezetben található természeti értékek gyűjtése
 - A természetvédelem fontosságának a felismerése
 - Veszélyeztetett élőlények és veszélyeztetettségük okainak megismerése
 - Környezetkárosító cselekvések azonosítása, elkerülése
- Környezetvédelem
 - A fenntarthatóság helye a mindennapi cselekvésben
 - A szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása
 - A takarékoság elvének elfogadása, megfogalmazása
 - A környezetkárosító magatartások elkerülési módjainak megismerése
 - A saját, a természetben tanúsított viselkedésének kontrolálása
 - Stratégiák kialakítása a környezetkárosító magatartás elkerülésére

FOGALMAK

gondozás, gondoskodás, veszélyeztetett, természetvédelem, környezetkárosítás, hulladék, szelektív gyűjtés, környezetvédelem.

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felismeri az olvasott vagy a hallott bibliai tanításokban és más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;
- megismer többféle, a jelentősebb vallási ünnepekhez kapcsolódó egyházi és kulturális szokást.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer néhány fontosabb ünnephez kapcsolódó vallási eseményt és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történetet;
- a zsidó és keresztény bibliai történetekben, a kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra, saját életéből példákat hoz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Kérdések a világról
- A környező világ megismerési módjainak összegyűjtése (megfigyelés, magyarázat, kérdések a tapasztaltabbakhoz, szöveges, filmes források)
- Gondolatok megfogalmazása a tapasztalaton túli világról (a gondolkodás, gondviselés, megismerés, képzelet, világmindenség, idő fogalma)
- Vallás, hit
- Egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó népszokások: Mikulás, karácsony, húsvét, pünkösd történetének megismerése (például Jézus születésének története a keresztény vallásokban; a hanuka ünnepe a zsidó vallásban)
- A környezetben található egyházak, felekezetek néhány vallási szokásának megismerése
- Erkölcs
- A szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem megjelenési módjainak felismerése a mindennapokban
- Annak felismerése, hogy az emberek nem egyértelműen jók vagy rosszak, csak a cselekvéseik ítélhetők meg

FOGALMAK

vallás, hit, egyházi ünnepkörök, népszokások, érték, szeretet, tisztelet, segítőkészség, türelem, jó és rossz.

3. ÉVFOLYAM

A témakörök áttekintő táblázata: 3. évfolyam

Témakör neve	Javasolt óraszám
1. Éntudat – Önismeret	5
2. Család – Helyem a családban	6
3. Helyem az osztály közösségében	6
4. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	5
5. A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	7
6. Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	7
Összes óraszám:	36

készítette: Komlósné Módra Tünde

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a gyengeségek fejleszthetők, és teljesíthető rövid távú célokat tűz maga elé saját tudásának és képességeinek fejlesztése céljából.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is felismeri és megnevezi a saját érzelmi állapotait;
- felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit;
- célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;
- céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Önismeret
- Saját főbb testi tulajdonságok és személyiségjegyek azonosítása, az önértékelés és a környezettől érkező jelzések értelmezése
- Annak felismerése, hogy minden embernek vannak erősségei és fejleszthető területei
- Saját fejlődési folyamatok észlelése, jellemzése
- Önfegyelem gyakorlása
- Érzelmek kezelése

- Az alapérzelmeken túlmutató kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése, az ezekre adott társadalmilag elfogadható reakciók gyakorlása
- Az önuralom fejlesztése, és cselekvési készletének megismerése
- Az érzelmek konstruktív kifejezési módjai és egyénspecifikus érzelmszabályozási stratégiák kialakítása.
- Célok és tervek
- Saját vágyak és célok megfogalmazása és ezek elkülönítése
- Terv kialakítása egy saját cél elérése érdekében: cselekvéses feladatok, tervszerű lépések meghatározása, a haladás ellenőrzése és értékelése
- Önmotiváló és önjutalmazási stratégiák megismerése, a kitűzött cél és a valóban elért eredmény összehasonlítása
- Siker és kudarc értelmezése
- A kitartás és a pozitív viszonyulás megtartása kudarc esetén is, annak felismerése, hogy a kudarcból levont következtetések is az egyén fejlődését szolgálják
- Reális és irreális célok felismerése, a vágyak és célok összefüggéseinek feltárása
- Személyes példaképek kiválasztása

FOGALMAK

tulajdonság, érzelem, önuralom, vágy, terv, siker, eredmény, meggyőződés, példakép

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ismeri a család testi, lelki -védelemmel kapcsolatos feladatait
- motivált az őt érintő problémák megoldáskeresésében;
- saját maga is keres módszereket a stresszhelyzetben keletkezett negatív érzelmek, gondolatok és tettek kezeléséhez;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a családi biztonság kereteit az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat;
- felismeri a különböző élethelyzetek (pl.: új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait
- megérti az ünneplés jelentőségét, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;
- megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában, természetesnek tartja ezek különbözőségét;
- felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz;
- képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Egészség-biztonság
- A testi és lelki egészség jellemzőinek megismerése, az egészségmegőrzés főbb lehetőségeinek feltárása
- Stresszhelyzetek azonosítása saját példákon keresztül, jó és rossz stressz megkülönböztetése, a stressz- és indulatkezelés tudatos alkalmazása az azt megkívánó helyzetekben
- A bántalmazás felismerése, megelőzése, az elérhető segítő személyek és szervezetek azonosítása
- A kiközösítés azonosítása, elhárításának és megelőzésének lehetőségei
- Annak megértése, hogy mindenkinek joga van a biztonsághoz és az emberi méltósághoz
- Családok
- Ismerkedés a saját család múltjával, az idősebb generációk életével
- Családi hagyományok azonosítása, családi ünnepek megtartása
- Érzelmi kötélekek a családon belül, az összetartozás jeleinek felismerése
- Saját szerep vállalása az ünnepek előkészítésében és megtartásában
- Családi élet
- Saját szerepvállalás azonosítása a család mindennapjaiban
- A gyermekek és felnőttek feladatai
- Saját tettekért való felelősségvállalás, a következmények elfogadása
- A „szabad”, „lehet” és „kell” értelmezése
- Az együttérzés, empátia, a kommunikáció módjainak gyakorlása
- A családtagok egymásrataltsága, közös feladatok azonosítása, a részvállalás szükségszerűségének felismerése

FOGALMAK

együttérzés, bizalom, közösség, felelősség, következmény, feladatmegosztás, joga van

TÉMAKÖR: Helyem az osztály közösségében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában
- megkülönbözteti a sértő és tiszteletteljes közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt; saját érdekeit és véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;
- felismeri az együttműködést segítő vagy akadályozó tevékenységeket és saját szerepét az együttműködésben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait;

- mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit;
- különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;
- megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait;
- rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;
- társas kapcsolatait a bizalom, szeretet, együttműködés és felelősség szempontjából vizsgálja és értelmezi;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Kommunikáció
 - A kommunikációban részt vevő partnerek nézőpontjának megismerése, a megértésre törekvés eszközeinek használata
 - Az indulatszabályozás, a türelem, a másik fél érzelmeinek és véleményének tiszteletben tartása
 - A többszereplős kommunikációban fellépő félreértés felismerése, tisztázó kérdések megfogalmazása
 - Ismerkedés az erőszakmentes kommunikációval: az értő figyelem és az én-közlés
 - Verbális és non-verbális jelzések közötti ellentmondás felismerése
 - Az érvelés szabályainak megismerése
- Kortárs kapcsolatok
 - Kölcsönös és megtartó kortárs kapcsolatok kezdeményezése és fenntartása
 - A barátság kialakulásához szükséges személyes preferenciák azonosítása, a visszautasítás feldolgozása
 - Az előítélet felismerése és a bizalom feltételei
 - A társak megismerésének módjai
 - Saját kapcsolatok véleményezése, a kapcsolatok jobbításának lehetőségei
- Jogok, szabályok
 - Néhány alapvető gyermeki jog megismerése
 - A gyermekek joggyakorlásában részt vevő felnőttek, az alapjogok elérésének különböző módjai
 - Az alapvető gyermeki jogok sérülésének felismerése, a segítségkérés lehetőségei
 - Megérti, hogy a tanulás jog és kötelesség

FOGALMAK

megértés, ismerős, barát, kortárs, vélemény, türelem, jog és kötelesség

TÉMAKÖR: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ismeri az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségét, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó legfontosabb kulturális és természeti értékeket, ezekről képes ismereteket megszerezni,
- érdeklődést mutat a nemzet történelmi emlékei iránt, ismer közülük néhányat;
- ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, valamint az európai népek közös alapkulturájáról;
- különböző kontextusokban azonosítja és társaival megvitatja az együttélési alapszabályok jelentőségét, megfogalmazza a szabályszegés következményeit;
- ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermeki szükségleteket;
- tájékozott a gyermeki jogokról, ennek családi, iskolai és iskolán kívüli következményeiről, a gyermekek és felnőttek ezzel kapcsolatos kötelességeiről;
- mérlegeli az igazságosság és igazságtalanság fogalmát, a valós helyzetekben véleményét alakítja ki ezekről.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Teremtett értékek
 - A lakóhely, a nemzet legfőbb természeti, épített, művészeti értékei és történelmi helyei
 - Főbb nemzetiségek és hagyományaik a lakókörnyezetben
 - Ismerkedés más népek életmódjával, szokásaival
 - A tárgyak és technológiák szerepe az életmódban
 - Az újítás és a kreativitás, mint a teremtett értékek megőrzésének, fejlesztésének alapja
- Közösség
 - A társas szabályok értelme, célja, értelmezése
 - Közösségi szabályalkotási és -értékelési technikák alkalmazása
 - A befogadó és együttműködő közösség jellemzőinek feltárása
 - Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése
 - Az ünneplés közösségformáló ereje
 - A másokért és a közösségért végzett tevékenységek formái
 - A nehéz helyzetben lévők közös segítése
- Jog és biztonság
 - A tárgyi és szellemi tulajdon és az ahhoz való jog fogalmi
 - A személyiségi jogok érvényesülése és sérelme a virtuális és valós térben
 - A virtuális térben való viselkedés biztonsági szabályai

FOGALMAK

hagyomány, tulajdon, ünnep, egyházi ünnep, természeti érték, történelmi érték, szabályalkotás, együttműködés, befogadás, felelősségvállalás

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére.
- felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri, hogy miért szükséges az élővilág védelme; minderről képes információt gyűjteni fizikai és digitális környezetben is;
- fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok, és felhívja társai figyelmét is ezekre.

– FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Környezetszennyezés
 - A környezetszennyezés jelensége, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére
 - Az élet védelmének és a felelősségvállalás etikai elvének megismerése
 - A környezetszennyezés és a fajok pusztulása közötti összefüggés felismerése
- Környezetvédelem
 - A környezetvédelem főbb szempontjai
 - A fenntartható életvitel néhány alapelve és azok figyelembevétele a saját döntések és választások során
 - Pazarlás és annak mérséklése, felesleges tárgyak és a mértékletes fogyasztási szokások
 - A hulladék és a szemét fogalma, a hulladék-újrahasznosítás
 - Cselekvési minták és újítások megismerése a környezet megújítása, szépítése, élhetőbbé tétele érdekében
 - Személyes és közös lista készítése a megőrzendő kulturális és természeti értékekről

FOGALMAK

környezetszennyezés, környezettudatosság, újrahasznosítás, fejlődés, mértékletesség, környezetvédelem, teremtett rend, természeti érték

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- azonosítja az olvasott vagy a hallott zsidó és keresztény bibliai tanításokban vagy más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;
- megérti, értelmei az európai, a nemzeti kultúra eredetét, forrását.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi a „jó” és a „rossz”, helyes és helytelen közötti különbségeket, azokat konkrét példákon keresztül alkalmazza, és megoldási javaslatokat fogalmaz meg a helytelen viszonyulásokkal kapcsolatban;
- megismer az egyes egyházak ünnepköreihez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történeteket;
- megismer az egyes egyházi ünnepkörökhöz (karácsony, húsvét, pünkösd, hanuka, pészah) kapcsolódó tartalmakat, jelképeket, szokásokat, néphagyományokat
- a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Kérdések a világról
 - A környező világ megismerésének lehetőségei
 - A hitbeli, és az erkölcsi tartalmú ítéletek értelmezése
 - A lelkiismeret működésének jelei, erkölcsi értékek a mindennapokban: a tisztelet, a becsületesség, a mértéktartás, a felelősség, az akaraterő, az önbecsülés erényei
- Vallás
 - A zsidó-keresztény kultúrkör teremtéstörténete, és világképe
 - Alapvető egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó vallási szokások, események: a karácsonyi, a húsvéti és pünkösd ünnepkör (például halál, az élet és az újjászületés értelmezése a keresztény vallásokban, ünnepek a zsidó vallásban)
 - Személyes meggyőződés és hit jelentése
 - Az azonos hittel rendelkezők közössége
- Értékek a vallási történetekben
 - A hit, a vallás által közvetített alapvető emberi értékek értelmezése (önzetlenség, igazságosság, megbocsátás, jótekingodás), az életünket vezérlő arany szabályok, példázatok megismerése (a tékozló fiú története, a magvető példázata, a talentumokról szóló példabeszéd)
 - A vallási történetekben gyökerező erkölcsi értékek és tanítás megfogalmazása

FOGALMAK

érték, önzetlenség, mértékletesség, igazságosság, megbocsátás, lelkiismeret, világkép, Isten, élet, halál

4. ÉVFOLYAM

A témakörök áttekintő táblázata: 4. évfolyam

Témakör neve	Javasolt óraszám
7. Éntudat – Önismeret	5
8. Család – Helyem a családban	6
9. Helyem az osztály közösségében	6
10. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban	5
11. A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében	7
12. Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére	7
Összes óraszám:	36

készítette: Komlósné Módra Tünde

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- meggyőződik róla, hogy a hiányosságok javíthatók, a gyengeségek fejlesztetők, és teljesíthető rövid távú célokat tűz maga elé saját tudásának és képességeinek fejlesztése céljából.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- csoportos tevékenységek keretében felismeri és megjeleníti az alapérzelmeket, az alapérzelmeken kívül is felismeri és megnevezi a saját érzelmi állapotait;
- felismeri, milyen tevékenységeket, helyzeteket kedvel, vagy nem kedvel, azonosítja saját viselkedésének jellemző elemeit;
- célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket;
- céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Önismeret
- Saját főbb testi tulajdonságok és személyiségjegyek azonosítása, az önértékelés és a környezettől érkező jelzések értelmezése
- Annak felismerése, hogy minden embernek vannak erősségei és fejleszthető területei
- Saját fejlődési folyamatok észlelése, jellemzése
- Önfegyelem gyakorlása
- Érzelmek kezelése

- Az alapérzelmeken túlmutató kellemes és kellemetlen érzelmeket kiváltó helyzetek felismerése, az ezekre adott társadalmilag elfogadható reakciók gyakorlása
- Az önuralom fejlesztése, és cselekvési készségének megismerése
- Az érzelmek konstruktív kifejezési módjai és egyénspecifikus érzelmszabályozási stratégiák kialakítása.
- Célok és tervek
- Saját vágyak és célok megfogalmazása és ezek elkülönítése
- Terv kialakítása egy saját cél elérése érdekében: cselekvéses feladatok, tervszerű lépések meghatározása, a haladás ellenőrzése és értékelése
- Önmotiváló és önjutalmazási stratégiák megismerése, a kitűzött cél és a valóban elért eredmény összehasonlítása
- Siker és kudarc értelmezése
- A kitartás és a pozitív viszonyulás megtartása kudarc esetén is, annak felismerése, hogy a kudarcból levont következtetések is az egyén fejlődését szolgálják
- Reális és irreális célok felismerése, a vágyak és célok összefüggéseinek feltárása
- Személyes példaképek kiválasztása

FOGALMAK

tulajdonság, érzelem, önuralom, vágy, terv, siker, eredmény, meggyőződés, példakép

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ismeri a család testi, lelki -védelemmel kapcsolatos feladatait
- motivált az őt érintő problémák megoldáskeresésében;
- saját maga is keres módszereket a stresszhelyzetben keletkezett negatív érzelmek, gondolatok és tettek kezeléséhez;

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a családi biztonság kereteit az őt ért bántalmazást, ismer néhány olyan segítő bizalmi személyt, akihez segítségért fordulhat;
- felismeri a különböző élethelyzetek (pl.: új családtag érkezése, egy családtag elvesztése, iskolai siker, kudarc, új barátság, kiközösítés) érzelmi megnyilvánulásait
- megérti az ünneplés jelentőségét, elkülöníti a családi és az egyéb ünnepeket, és törekszik az ünnepek előkészületeinek aktív résztvevőjévé válni;
- megérti a családi szokások jelentőségét a családi összetartozás megélésében és bizalmi kapcsolatainak alakulásában, természetesnek tartja ezek különbözőségét;
- felismeri a családtagokkal és barátokkal kapcsolatos pozitív és negatív érzéseit, törekszik ezek okainak feltárására, kezelésük érdekében erőfeszítéseket tesz;
- képes azonosítani a szeretet és elfogadás jelzéseit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Egészség-biztonság
 - A testi és lelki egészség jellemzőinek megismerése, az egészségmegőrzés főbb lehetőségeinek feltárása
 - Stresszhelyzetek azonosítása saját példákon keresztül, jó és rossz stressz megkülönböztetése, a stressz- és indulatkezelés tudatos alkalmazása az azt megkívánó helyzetekben
 - A bántalmazás felismerése, megelőzése, az elérhető segítő személyek és szervezetek azonosítása
 - A kiközösítés azonosítása, elhárításának és megelőzésének lehetőségei
 - Annak megértése, hogy mindenkinek joga van a biztonsághoz és az emberi méltósághoz
- Családok
 - Ismerkedés a saját család múltjával, az idősebb generációk életével
 - Családi hagyományok azonosítása, családi ünnepek megtartása
 - Érzelmi kötélekek a családon belül, az összetartozás jeleinek felismerése
 - Saját szerep vállalása az ünnepek előkészítésében és megtartásában
- Családi élet
 - Saját szerepvállalás azonosítása a család mindennapjaiban
 - A gyermekek és felnőttek feladatai
 - Saját tettekért való felelősségvállalás, a következmények elfogadása
 - A „szabad”, „lehet” és „kell” értelmezése
 - Az együttérzés, empátia, a kommunikáció módjainak gyakorlása
 - A családtagok egymásrataltsága, közös feladatok azonosítása, a részvállalás szükségszerűségének felismerése

FOGALMAK

együttérzés, bizalom, közösség, felelősség, következmény, feladatmegosztás, joga van

TÉMAKÖR: Helyem az osztály közösségében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- felméri az osztályközösségben elfoglalt helyét és feladatait; érdeklődésének és tudásának megfelelő feladatot vállal a közös munkában
- megkülönbözteti a sértő és tiszteletteljes közlési módokat hagyományos és digitális környezetben egyaránt; saját érdekeit és véleményét másokat nem bántó módon fejezi ki;
- felismeri az együttműködést segítő vagy akadályozó tevékenységeket és saját szerepét az együttműködésben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri, és életkorának megfelelően alkalmazza a beszélgetés alapvető szabályait;

- mások helyzetébe tudja képzelni magát, és megérti a másik személy nézőpontját és érzéseit;
- különbséget tesz verbális és nem verbális jelzések között, és törekszik ezek értelmezésére;
- megkülönbözteti a felnőttekkel és társakkal folytatott interakciós helyzeteket, és azonosítja azok sajátos szabályait;
- rendelkezik megfelelő kommunikációs eszköztárral ahhoz, hogy barátsággá alakuló kapcsolatokat kezdeményezzen;
- társas kapcsolatait a bizalom, szeretet, együttműködés és felelősség szempontjából vizsgálja és értelmezi;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Kommunikáció
 - A kommunikációban részt vevő partnerek nézőpontjának megismerése, a megértésre törekvés eszközeinek használata
 - Az indulatszabályozás, a türelem, a másik fél érzelmeinek és véleményének tiszteletben tartása
 - A többszereplős kommunikációban fellépő félreértés felismerése, tisztázó kérdések megfogalmazása
 - Ismerkedés az erőszakmentes kommunikációval: az értő figyelem és az én-közlés
 - Verbális és non-verbális jelzések közötti ellentmondás felismerése
 - Az érvelés szabályainak megismerése
- Kortárs kapcsolatok
 - Kölcsönös és megtartó kortárs kapcsolatok kezdeményezése és fenntartása
 - A barátság kialakulásához szükséges személyes preferenciák azonosítása, a visszautasítás feldolgozása
 - Az előítélet felismerése és a bizalom feltételei
 - A társak megismerésének módjai
 - Saját kapcsolatok véleményezése, a kapcsolatok jobbításának lehetőségei
- Jogok, szabályok
 - Néhány alapvető gyermeki jog megismerése
 - A gyermekek joggyakorlásában részt vevő felnőttek, az alapjogok elérésének különböző módjai
 - Az alapvető gyermeki jogok sérülésének felismerése, a segítségkérés lehetőségei
 - Megérti, hogy a tanulás jog és kötelesség

FOGALMAK

megértés, ismerős, barát, kortárs, vélemény, türelem, jog és kötelesség

TÉMAKÖR: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – Helyem a társadalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 5 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- ismeri az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségét, a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- felismeri a közösségek működésének feltételeit, a kiközösítés jeleit, és erkölcsi érzékenységgel reagál ezekre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismeri a közvetlen lakóhelyéhez kapcsolódó legfontosabb kulturális és természeti értékeket, ezekről képes ismereteket megszerezni,
- érdeklődést mutat a nemzet történelmi emlékei iránt, ismer közülük néhányat;
- ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, valamint az európai népek közös alapkulturájáról;
- különböző kontextusokban azonosítja és társaival megvitatja az együttélési alapszabályok jelentőségét, megfogalmazza a szabályszegés következményeit;
- ismeri a testi és érzelmi biztonságra vonatkozó gyermeki szükségleteket;
- tájékozott a gyermeki jogokról, ennek családi, iskolai és iskolán kívüli következményeiről, a gyermekek és felnőttek ezzel kapcsolatos kötelességeiről;
- mérlegeli az igazságosság és igazságtalanság fogalmát, a valós helyzetekben véleményét alakítja ki ezekről.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Teremtett értékek
 - A lakóhely, a nemzet legfőbb természeti, épített, művészeti értékei és történelmi helyei
 - Főbb nemzetiségek és hagyományaik a lakókörnyezetben
 - Ismerkedés más népek életmódjával, szokásaival
 - A tárgyak és technológiák szerepe az életmódban
 - Az újítás és a kreativitás, mint a teremtett értékek megőrzésének, fejlesztésének alapja
- Közösség
 - A társas szabályok értelme, célja, értelmezése
 - Közösségi szabályalkotási és -értékelési technikák alkalmazása
 - A befogadó és együttműködő közösség jellemzőinek feltárása
 - Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése
 - Az ünneplés közösségformáló ereje
 - A másokért és a közösségért végzett tevékenységek formái
 - A nehéz helyzetben lévők közös segítése
- Jog és biztonság
 - A tárgyi és szellemi tulajdon és az ahhoz való jog fogalmai
 - A személyiségi jogok érvényesülése és sérelme a virtuális és valós térben
 - A virtuális térben való viselkedés biztonsági szabályai

FOGALMAK

hagyomány, tulajdon, ünnep, egyházi ünnep, természeti érték, történelmi érték, szabályalkotás, együttműködés, befogadás, felelősségvállalás

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése a fenntarthatóság érdekében

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére.
- felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- felismeri, hogy miért szükséges az élővilág védelme; minderről képes információt gyűjteni fizikai és digitális környezetben is;
- fogyasztási szokásaiban példát hoz olyan elemekre, amelyek révén figyelembe vehetők a környezetvédelmi szempontok, és felhívja társai figyelmét is ezekre.

– FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Környezetszennyezés
 - A környezetszennyezés jelensége, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére
 - Az élet védelmének és a felelősségvállalás etikai elvének megismerése
 - A környezetszennyezés és a fajok pusztulása közötti összefüggés felismerése
- Környezetvédelem
 - A környezetvédelem főbb szempontjai
 - A fenntartható életvitel néhány alapelve és azok figyelembevétele a saját döntések és választások során
 - Pazarlás és annak mérséklése, felesleges tárgyak és a mértékletes fogyasztási szokások
 - A hulladék és a szemét fogalma, a hulladék-újrahasznosítás
 - Cselekvési minták és újítások megismerése a környezet megújítása, szépítése, élhetőbbé tétele érdekében
 - Személyes és közös lista készítése a megőrzendő kulturális és természeti értékekről

FOGALMAK

környezetszennyezés, környezettudatosság, újrahasznosítás, fejlődés, mértékletesség, környezetvédelem, teremtett rend, természeti érték

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- azonosítja az olvasott vagy a hallott zsidó és keresztény bibliai tanításokban vagy más kulturálisan hagyományozott történetekben megjelenő együttélési szabályokat;
- megérti, értelmei az európai, a nemzeti kultúra eredetét, forrását.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi a „jó” és a „rossz”, helyes és helytelen közötti különbségeket, azokat konkrét példákon keresztül alkalmazza, és megoldási javaslatokat fogalmaz meg a helytelen viszonyulásokkal kapcsolatban;
- megismer az egyes egyházak ünnepköreihez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzá kapcsolódó zsidó és keresztény bibliai szövegekre támaszkodó történeteket;
- megismer az egyes egyházi ünnepkörökhöz (karácsony, húsvét, pünkösd, hanuka, pészah) kapcsolódó tartalmakat, jelképeket, szokásokat, néphagyományokat
- a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Kérdések a világról
 - A környező világ megismerésének lehetőségei
 - A hitbeli, és az erkölcsi tartalmú ítéletek értelmezése
 - A lelkiismeret működésének jelei, erkölcsi értékek a mindennapokban: a tisztelet, a becsületesség, a mértéktartás, a felelősség, az akaraterő, az önbecsülés erényei
- Vallás
 - A zsidó-keresztény kultúrkör teremtéstörténete, és világképe
 - Alapvető egyházi ünnepkörök és a hozzájuk kapcsolódó vallási szokások, események: a karácsonyi, a húsvéti és pünkösd ünnepkör (például halál, az élet és az újjászületés értelmezése a keresztény vallásokban, ünnepek a zsidó vallásban)
 - Személyes meggyőződés és hit jelentése
 - Az azonos hittel rendelkezők közössége
- Értékek a vallási történetekben
 - A hit, a vallás által közvetített alapvető emberi értékek értelmezése (önzetlenség, igazságosság, megbocsátás, jótekingodás), az életünket vezérlő arany szabályok, példázatok megismerése (a tékozló fiú története, a magvető példázata, a talentumokról szóló példabeszéd)
 - A vallási történetekben gyökerező erkölcsi értékek és tanítás megfogalmazása

FOGALMAK

érték, önzetlenség, mértékletesség, igazságosság, megbocsátás, lelkiismeret, világkép, Isten, élet, halál

Etika

Az etika tantárgy alapvető célja az egyéni és közösségi identitás formálása, stabilizálása, az egyének és a csoportok közti együttműködés megteremtése. Ehhez járulnak hozzá a kulturális hagyományokban gyökerező erkölcsi elvek, a társas szabályok megismertetése, az egyén gondolkodásában formálódó, szocio-emocionális készségek fejlesztése.

A tantárgy magába foglalja az ember fontos viszonyulásait társaihoz, közösségeihez, környezetéhez és önmagához. Ezzel olyan szintézist kínál a tanulónak, amelyben eddigi személyes tapasztalatait és a más területeken megszerzett ismereteket reflektív módon vizsgálja. A tartalom szorosan kötődik más tantárgyak fejlesztési területeihez is.

Az erkölcsi nevelés fő célja a tanuló erkölcsi érzületének és erkölcsi gondolkodásának fejlesztése, a tanuló segítése a társas szabályok, a viselkedésminták azonosításában és saját alakuló értékrendjének tudatosításában.

Az etika tantárgy felkészíti a tanulót az egyéni életvezetésének és társas környezetének erkölcsi szempontból történő mérlegelésére, miközben saját tudását vizsgálja és fejleszti. Eszközei a kérdezés, a rejtett nézetek és a dilemmák feltárása, az érvelés, a meggyőzés, a meggyőződés, a társadalmi normák és a közösségi értékek értelmezése.

A tanulóközösség tevékenységei mintát nyújtanak arra, hogy milyen értékek és viselkedésmódok segítik vagy akadályozzák az együttműködést, milyen érzelmi-, érték- vagy érdekkonfliktusok jelenhetnek meg, milyen megoldási módok a legmegfelelőbbek.

Az ajánlott tantárgyi tartalmak és tanulói tevékenységek olyan képességeket is fejlesztenek, melyek a tanulót az életvezetésében tudatosabbá, társai és környezete problémái iránt érzékenyebbé tehetik, erősítik identitását, aktív társadalmi cselekvésre készítik és segítik a nehéz helyzetek megoldásában.

Az etika tantárgy a Nemzeti alaptantervben rögzített kulcskompetenciákat az alábbi módon fejleszti:

A tanulás kompetenciái: A tantárgy keretében alkalmazott módszerek elősegítik az aktív tanulóvá válást, a tanulás tervezését, az egyéni tanulási stílus kialakítását és a tanulási útvonalak felfedezését, a mérlegelő gondolkodást, a belső motiváción nyugvó cselekvést, a célok elérése iránti elkötelezettséget, a metakognitív stratégiák alkalmazását.

A Kommunikációs kompetenciák: A kommunikációs kompetenciák formálása során a tanuló gyakorolja az érzelmek kommunikálásának, az empátián nyugvó értő figyelemnek, az álláspontok asszertív megjelenésének, az erőszakmentes kommunikációnak, az adatokra támaszkodó érvelésnek és a megfelelő vitakultúrának, valamint a társas konfliktusok kezelésének kommunikációs technikákat igénylő változatait.

A digitális kompetenciák: A digitális kompetenciák fejlesztését támogatja a hiteles forrásokon alapuló kutatómunka végzése, a projektmunkák szervezése, megvalósítása, az elvégzett feladatok digitális eszközökkel történő bemutatása. A virtuális térben kialakult közösségek tagjainak viselkedését befolyásoló etikai szabályok felismerése és elemzése. A digitális önkifejezés, a közösségi oldalakon történő önmegjelenítés, az információk kezelése. A tartalom digitális megosztásával kapcsolatos etikai kérdések köre számtalan fejlesztési lehetőséget rejt magában.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A gondolkodási készségeket fejlesztik azok a tanulási tevékenységek, amelyek különböző élethelyzetek, információforrások, médiatartalmak elemzését igénylik. A különböző esettanulmányi példákban és a valóságos élethelyzetekben felmerülő etikai problémák, konfliktusok és a szabályok felismerése közben a tanuló elemző, problémamegoldó, mérlegelő gondolkodás alkalmazásával vizsgálja az események bekövetkezésének feltételeit. Átalakítja a szerzett információt, következtetéseket von le, magyarázatot keres, rendszerezést végez.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tantárgy támogatja az önismereten alapuló önszabályozás és önfejlesztés megvalósítását, a lelkiismeretesség, az alkalmazkodóképesség, a kezdeményezőkézség, az elkötelezettség kialakulását, és a teljesítmény javítására való törekvést. A gyakorlatok során az érzelmek felismerésének és kifejezésének, az érzelmi állapotok szabályozásának, a társas helyzetek észlelésének, a konfliktusok kezelésének és a döntéshozatali készségeknek a fejlesztése válik hangsúlyossá.

A kreativitás, a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A tanulók önállóan vagy csoportosan lehetőséget kapnak a kreatív alkotások tervezésére, készítésére, projektfeladatok szervezésére, kivitelezésére. A szocio-emocionális készségek fejlesztése drámajátékkal, szerepjátékkal valósul meg, az érzelmek kifejeződése zenei produkciókban, vizuális alkotásokban ölt testet. A tudatosság erősítését segítik elő azok a feladatok, amelyekben kulturális hagyományok megismerésére kerül sor.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tantárgy az önismeret fejlesztése révén segíti a tanulók jövőképeinek kialakítását, felkészíti őket a munka világára. Ugyanakkor erősíti a hosszú távú célkitűzéseket, a személyes jövőtervezést, az életpálya-építést, a döntéshozatalt, az életvezetést, a pénzügyi tudatosságot, és a tudatos önfejlesztést.

Az etika kerettanterv főbb pedagógiai alapelvei:

- A tanulók komplex személyiségfejlesztése, értelmi, érzelmi formálás és a cselekvésre buzdítás.
- A teljes személyiség aktivizálása a belső motiváció felkeltése és ébren tartása.
- Célrendszere és ajánlásai élményt adók, személyiséget, meggyőződést formálók.
- A tananyagok kiválasztása és annak megvalósítása során figyelembe veszi az egyes korosztályok tipikus életkori sajátosságait és lehetséges élethelyzeteit. Valamint lehetőséget kíván adni a tanulók és tanulócsoportok egyéni sajátosságai szerinti differenciálásra.
- Az aktív, cselekvő viselkedés, magatartás megélésére ösztönzi a diákokat a különböző élethelyzeteiben.
- Fontosnak tartja a nevelés három színterét (család, iskola, társadalom).
- Ebben a tantervben elsődleges az érzelmi, érületi nevelés, a morális fejlesztés, amely során a gyermekek cselekedtetése, meggyőződésének formálása elengedhetetlenül szükséges a lelkiismeretes magatartás megszilárdulása érdekében.
- A nevelés mindig egy társadalmi közegben történik, így a nemzeti értékeink megismerése és megőrzése alapfeladat.
- A munkaformák között fontos szerepet tölt be a kooperatív csoportmunka, az egyéni és csoportos projektfeladatok szervezése, az egész csoportot bevonó beszélgetések. A hatékony munkavégzés érdekében közös szabályok felállítása javasolt. A tanuló munkáiból összeállított portfólió is az értékelés alapja lehet. A feladatok megtervezésénél és kivitelezésénél a tanulók igénybe vehetik a digitális eszközöket is.

A tanulási tevékenység értékelése alapvetően a fejlesztő értékelésre épül. A kooperatív tanulási tevékenység alkalmával az önértékelésről a társértékelésre, illetve a csoport együttműködésének az értékelésére kerülhet a hangsúly.

Az etika tanítása nagyfokú empátiát, sokirányú ismeretet, adaptivitási készséget és rugalmasságot igényel a pedagógustól, aki szakmailag kompetens személy, fejlődés-lélektani, pedagógiai, szakdidaktikai és módszertani felkészültséggel rendelkezik. Tisztában van az alapelvekkel, melyeknek szellemiségében tanít. Együttműködik azokkal, akikkel munkatársi kapcsolatban van (szülők, osztályfőnök, igazgató, tanárok, stb.)

5. ÉVFOLYAM

Az 5-6. évfolyamon tanuló tanulók fejlesztése során, az erkölcsi szabályok értelmezésében, a többféle megközelítés mellett megjelenik az autonóm gondolkodás képessége is. A jó és a rossz cselekedetek elbírálásában teret nyer a tettek, szándékok alapján történő vizsgálat. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye és annak a tekintélyszemélynek – szülő, pedagógus - a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és önismeret fejlődésében elkezdődik az én kibontakozásának folyamata, kialakul a saját gondolatok feletti kontroll érzése. Kialakul a személyes véleményformálás a saját érzelmeiről, szükségleteiről és gondolatairól. A szükségletek szabályozása tekintetében a 11–12 éves tanulók éntudatát már a kapcsolatok által szerzett tapasztalatok is uralják. A serdülőkorba lépő viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik, hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja, de már megjelennek az önálló identitás kialakítása felé tett első lépések is, a serdülő fogékonyává válik a közösségi életben megnyilvánuló igazságtalanságokra.

Az 5. évfolyamon az etika tantárgy alapóraszámja 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
7. Éntudat – Önismeret	12
8. Család – Helyem a családban	12
9. Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben	12
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- reálisan értékeli helyzetét, fejlődési célokat fogalmaz meg és a célok megvalósítását szolgáló terveket készít;
- felismeri a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;
- felismeri a helyzethez illeszkedő érzelmeket és kifejezőmódjait, és ennek megfelelően viselkedik/cselekszik;

- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében, önmaga motiválására;
- döntései meghozatalakor figyelembe veszi a saját értékeit is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri az önazonosság fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját személyiségének néhány elemét;
- ismer testi-lelki egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Testi és lelki változások
 - A testi, lelki egészség egységének felismerése a saját egészségi állapot nyomon követése;
 - Az életkorra jellemző testi és szellemi fejlődés megfigyelése,
 - Az önállósodás és növekvő felelősség elemzése;
 - A saját és társak belső értékeinek és egyediségének tudatosítása.
- Én és mások
 - A saját viszonyulás néhány elemének feltárása;
 - Az emberek közötti hasonlóságok és különbségek felismerése,
 - Az alapvető emberi viselkedésformák értékelése;
 - Különböző emberi élethelyzetek megismerése;
 - Az önértékelés módjainak tudatosítása.
- Harmonikus jövő
 - Az egészséges és harmonikus életmód feltételei megfogalmazása;
 - A pozitív és negatív hatások felismerése saját élethelyzetekben;
 - Megoldási modellek kialakítása nehéz helyzetek kezelésére;
 - Az egyéni sikerek értelmezése;
 - Saját tanulási célok megfogalmazása;
 - Valós és virtuális környezetben példaként szolgáló személyek keresése.

FOGALMAK

önismeret, fejlődés, önállóság, felelősség, egészség, harmónia, elfogadás, tervezés, tanulás, tudás, példakép, jövőkép

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megfigyeli, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására;
- képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;

- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- megfogalmazza, hogy a szeretetnek, a bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a családban, a barátságokban és a párkapcsolatokban;
- megfelelő döntéseket hoz arról, hogy az online térben, milyen információkat oszthat meg önmagáról.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a különböző helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat;
- azonosítja saját szerepét és feladatait;
- azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust,
- felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, megfogalmaz néhány megoldási módot;
- felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közös értékeket;
- azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A kapcsolatok hálójája
 - Saját viszonyrendszerek vizsgálata, a szűkebb és a tágabb közösségek hatása a tanuló életére
 - Az alapvető emberi érintkezések formáinak (viselkedés, verbális és non verbális kommunikáció, gondolatok kifejezése, alkotások) megismerése valós és virtuális terepen is;
 - A különböző érzelmeket kiváltó okok feltárása;
 - Az érzelem vezérelte cselekvések következményeinek vizsgálata.
- A bizalom és a szeretet a kapcsolatokban
 - Kapcsolatok elemzése a támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség szempontjából;
 - A tartós, bizalomra épülő kapcsolatok jellemzői és fenntartásuk feltételeinek átélése;
 - Az érzelmeket is kifejező figyelmes kommunikáció gyakorlása;
 - Segítségkérés, segítség felajánlása.
- Családi erőforrások
 - A család, rokonság egyedi viszonyrendszereinek feltárása;
 - Saját helyzet felismerése, feladatok a családban;
 - A legértékesebb családi szokások azonosítása;
 - A családok sokszínű kulturális hátterének értelmezése;
 - Tipikus családi szerepek, helyzetek és ezek értékelése;
 - Az érték- és érdekütköztetések, az igények kifejezésének gyakorlása.

FOGALMAK

támogatás, bizalom, szeretet, tisztelet, segítség, figyelem, probléma, kapcsolat, családi szokás

TÉMAKÖR: Társas tudatosság és társas kapcsolatok - Helyem a társas-lelkületi közösségekben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- helyesen feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására;
- képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a barátságokban, a páros kapcsolatokban, és az iskolai közösségekben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni;
- felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket;
- rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
- azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására;
- törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket;
- nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt;
- különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Szükségünk van társakra
 - A társas kapcsolatok fontosságának hangsúlyozása
 - Az elhagyatottság, a kirekesztettség állapotának elképzelése
 - A hagyományos és a modern technológia nyújtotta kapcsolattartási lehetőségek gyakorlása
- A kapcsolat kezdete
 - A rokonszenv, ellenszenv azonosítása
 - Az ismeretlenek iránti bizalom vagy bizalmatlanság okai feltárása
 - A virtuális kapcsolatteremtési formák véleményezése, a virtuális identitások lehetséges megismerési módjai
- A kapcsolat ápolása
 - A kortárs, baráti kapcsolatokat összetartó szokások, a jó működés feltételeinek feltárása, a jó problémamegoldási minták megismerése
 - A bizalom, támogatás, törődés, őszinteség és a bántás megjelenési formáinak azonosítása
 - A megértésre törekvő, egyenrangú kommunikáció gyakorlása
 - A kapcsolatokat gyengítő okok feltárása, a kialakuló konfliktusok elemzése
 - Konfliktuskezelési lehetőségek felismerése és gyakorlása

FOGALMAK

rokonszenv, ellenszenv, barátság, kapcsolat, bizalom, bizalmatlanság, támogatás, törődés, őszinteség, bántás, megértés, konfliktus

6. ÉVFOLYAM

Az 5-6. évfolyamon tanuló tanulók fejlesztése során, az erkölcsi szabályok értelmezésében, a többféle megközelítés mellett megjelenik az autonóm gondolkodás képessége is. A jó és a rossz cselekedetek elbírálásában teret nyer a tettek, szándékok alapján történő vizsgálat. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye és annak a tekintélyszemélynek – szülő, pedagógus - a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és önismeret fejlődésében elkezdődik az én kibontakozásának folyamata, kialakul a saját gondolatok feletti kontroll érzése. Kialakul a személyes véleményformálás a saját érzelmeiről, szükségleteiről és gondolatairól. A szükségletek szabályozása tekintetében a 11–12 éves tanulók éntudatát már a kapcsolatok által szerzett tapasztalatok is uralják. A serdülőkorba lépő viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik, hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja, de már megjelennek az önálló identitás kialakítása felé tett első lépések is, a serdülő fogékonyává válik a közösségi életben megnyilvánuló igazságtalanságokra.

Az 6. évfolyamon az etika tantárgy alapóraszámja 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
10. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	12
11. A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	12
12. Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	12
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- azonosítja a nemzet, a kulturális közösség számára fontos értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében;
- érzelmileg azonosul az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével, értelmezi a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- azonosítja azokat a kulturális különbségeket, helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk;
- értékeli az etikus és nem etikus cselekvések következményeit;
- a csoporthoz való csatlakozás, vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben;
- azonosítja a valós és a virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet vagy Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről;
- ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése;
- azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A közösségek összetartó ereje
 - Saját identitást képező néhány közösség mélyebb megismerése: nemzet, nemzetiség, nyelvi-kulturális közösség
 - Olyan közösségek megismerése, melyeknek a tanuló nem tagja
 - A csoportba kerülés lehetőségei. Saját csoporton belüli helyzet, tevékenység értékelése
- A közösségek értékei
 - A segítség, együttérzés, tolerancia, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás jelentőségének vizsgálata a társas együttműködésben, és ezek hiányának a következményei
 - Önkéntes, másokat segítő tevékenységek. Saját csoport kritikus szemléletű értékelése a befogadás-elfogadás valamint az értékteremtés szempontjából
 - Az alapvető gyermekjogok megismerése
 - A köztulajdon megbecsülése és a magántulajdon védelme
- A közösségek működése
 - Valós és virtuális közösségek írott szabályainak és íratlan szokásrendjének feltárása
 - A hatékony együttműködés feltételei számbavétele
 - A közös szabályalkotás, a jó munkamegosztás, a vezető szerepének elemzése
 - Egyéni és közösségi érdekek összevetése
 - A társas élet lehetséges konfliktusainak okai, a konfliktusok kezelése

FOGALMAK

csoport, közösség, nemzet, nemzetiség, beilleszkedés, kirekesztés, érdek, egyenlőség, igazságosság, méltányosság, önzetlenség, felelősségvállalás, vezető, példakép

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése és a fenntartható jövő

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére

- felismeri az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét
- döntéseket hoz arról, hogy milyen szokások kialakulásával járul hozzá a fenntarthatóság megvalósításához, milyen cselekvéseket tehet a természeti, társadalmi problémák kezelése érdekében;
- megfogalmazza, hogy a pozitív egyéni és társadalmi jövőkép elérését milyen feltételek támogatják.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, felelősségteljes szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit;
- megismeri a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket;

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Létezésünk feltételei
 - Saját szükségletek, érdekek és értékek feltárása, ezek motiváló hatása a cselekvésekre
 - A testi és szellemi egészség forrásainak megismerése– egyéni, társadalmi és környezeti szinten
 - A különböző életkörülményű emberek életmódjának összehasonlítása
- Fejlődés: értékek és veszélyek
 - Ember és környezete viszonyának értelmezése
 - A környezetszennyezés jelenségének meghatározása, fő területei, hatása a Föld, az élőlények, köztük az ember életére
 - A technikai fejlődés néhány területének feltárása, az ember életmódjára és - minőségére ható jellegzetessége
 - Etikai kérdések felvetése a virtuális tevékenységgel, a médiatartalmakkal, a technikai eszközök alkalmazási módjaival kapcsolatban, saját ilyen jellegű tevékenységek reflektív vizsgálata
- Felelősség és cselekvés a jövő érdekében
 - A közvetlen környezet állapotának kritikus szemléletű vizsgálata
 - A világ jelenéért és jövőjéért vállalható emberi felelősség néhány elemének megfogalmazása
 - Saját és közösségi cselekvési lehetőségek tervezése a környezetvédelem érdekében

FOGALMAK

természetvédelem, környezetvédelem, média, virtuális tér, tudatos fogyasztó, létszükséglet, takarékoság, mértékletesség, felelősségvállalás

TÉMAKÖR: Az európai kultúra hatása az egyén értékrendjére

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg a közös erkölcsi értékek érvényesítésére;
- képes az európai, a nemzeti kultúra közös eredetének, forrásainak értelmezésére
- reflektíven értékeli a tudásszerzés módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;
- képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban;
- feltárja, hogyan jelennek meg a hétköznapiak során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai;
- értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását;
- értelmezi az egyes egyházak ünnepköréhez kapcsolódó alapvető vallási, kulturális eseményeket és a hozzájuk kapcsolódó bibliai (Ó és Új Szövetségbeli) szövegekre támaszkodó történeteket;
- összekapcsolja az egyes egyházak, vallások ünnepköreit és a hozzájuk tartozó jelképeket, szokásokat, néphagyományokat;
- a zsidó és keresztény bibliai történetekben, kulturálisan hagyományozott történetekben megnyilvánuló igazságos és megbocsátó magatartásra saját életéből példákat hoz;
- saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában alkalmazza a kölcsönös tolerancia elveit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Kérdések és válaszok a világról
 - A világra vonatkozó személyes kérdések megfogalmazása, a megismerés lehetőségei
 - Az információk elemzése a hitelesség alapján
 - A logikai érvelések gyakorlása
 - A tény, a vélemény, a tudás, a hit, az értékítélet fogalmak értelmezése
 - Az érték- és világnézeti különbségek azonosítása
- A helyes és a helytelen dilemmái
 - Különböző és hasonló, azonos helyzetről alkotott értékítéletek elemzése
 - Néhány kulturális szabályozórendszer megismerése, ezek eredete és hatásai
 - A lelkiismeret működésének megérzése, átélése a döntésekben
 - Személyes erkölcsi elvek feltárása
 - Dilemmahelyzet elemzése erkölcsi szempontból
- A vallási és a kulturális hagyományok tanításai
 - Az istenhívő világnézet sajátosságainak vizsgálata
 - A környezetben fellelhető vallások néhány szokásának, ünnepének megismerése, ezen keresztül a világnézeti-kulturális sokszínűség tudatosítása

FOGALMAK

világkép, világnézet, tudás, tény, vélemény, információ, hitelesség, együttélés, hit, istenhit, vallás, egyház, vallási tanítás, jó, rossz, lelkiismeret

7. ÉVFOLYAM

Ebben az életkori szakaszban az erkölcsi szabályok értelmezésében egyre jobban a mérlegelő gondolkodás dominál. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye, az elfogadottság jutalmazó szerepének motiváló hatása, s annak a tekintélyszemélynek a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és az önismeret kibontakozásával kialakul a saját érzelmek és gondolatok megfigyelése és ellenőrzése feletti mérlegelés. Gyakorlattá válik a belülről vezérelt személyes véleményformálás a saját érzelmekről, szükségletekről és gondolatokról. A serdülőkorba lépő fiatal számára ezt az időszakot a társas önazonosság, társas identitás próbálgatása jellemez. Ezen kapcsolatokban különféle viselkedéseket tapasztalhat, különböző élmények megosztására van lehetősége, így viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik. Hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja. Az erkölcs és etika tantárgynak külön figyelemmel kell lennie arra, hogy előtérbe kerülhet a kortársak viselkedésének szerepszerű átvétele. A fiúk társas-lelkületi fejlődésében egyre jelentősebb szerepet kap a félelem és a szomorúság elrejtésének igénye, mely az erőtlenség kifejezéseként is értelmezhető. Ebben az időszakban az empátikus viszonyulás határai jelentősen kitágulnak, mert a serdülő fogékonnyá válik a társadalmi életben megnyilvánuló igazságtalanságok észlelésére. Az órai beszélgetések valamennyi formája elősegítheti a lelkiismeret közösségben történő erősödését. Ebben az életkorban megkezdődik a személyes világkép és világnézet kialakulása, ezért ezekben az években az oktatás fontos feladata, hogy ezt a folyamatot támogassa. A formálódó világképben testet öltő értékekre támaszkodva a fiatalok fokozatosan elkezdi elhelyezni magukat a létezés tágabb összefüggésrendszerében.

A 7-8. évfolyamos tanulók életében egyre többször jelenik meg a döntéshozatal, a felelősségvállalás önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben. A különböző élethelyzetek felhívják a tanulók figyelmét az önismeret fontosságára, a társakkal való kommunikáció és együttműködés jelentőségére, az egészségmegőrző tevékenységek végzésének és a pénzügyi tudatosság fejlesztésének a nélkülözhetetlenségére. Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a testi és lelki egészségre, illetve a családi életre való nevelés általános céljainak megvalósításában. 13-14 évesen a tanulók már önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, így az erkölcsstan órák keretében is kitüntetett helyet kell kapnia a médiatudatosságra nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az állampolgárságra és demokráciára nevelésnek, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztésének is.

A 7. évfolyamon az etika tantárgy alapóraszama 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
13. Éntudat – Önismeret	12
14. Család – Helyem a családban	12
15. Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben	12
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: Éntudat – Önismeret

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására; képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- megfelelő döntéseket hoz arról, hogy az online térben milyen információkat oszthat meg önmagáról;
- reálisan értékeli helyzetét, fejlődési célokat fogalmaz meg és a célok megvalósítását szolgáló terveket készít;
- reflektíven értékeli tudásszerzési módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;
- feltárja pályaelektőlődését és továbbtanulási céljait;
- képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében képes önmaga motiválására;
- célok és döntések meghozatalakor figyelembe veszi a személyes értékeit;
- egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg az erkölcsi értékek érvényesítésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri az identitás fogalmát és jellemzőit, azonosítja saját identitásának néhány elemét;
- ismer testi és mentális egészséget őrző tevékenységeket és felismeri a saját egészségét veszélyeztető hatásokat. Megfogalmazza a saját intim terének határait;
- különbséget tesz a valóságos és a virtuális identitás között, felismeri a virtuális identitás jellemzőit.
- célokat tűz ki maga elé, és azonosítja a saját céljai eléréséhez szükséges főbb lépéseket; céljai megvalósítása közben önkontrollt végez, siker esetén önjutalmazást gyakorol.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Önismeret
 - Saját főbb személyiségjegyek vizsgálata;
 - Ismerkedés a társadalmi szerepekkel, elvárásokkal;
 - Saját identitás fogalmának bővítése;
 - Az emberi gondolkodásmód sokszínűsége megértése;
 - Azonos helyzetekre adott eltérő reakciók, vélemények elemzése;
 - Az egyének és az emberiség néhány cselekvésének etikai szempontú értékelése, a saját értékrenddel való összevetése;
 - Önkifejezési módok gyakorlása.
- Szükségletek és igények
 - A tanulás és fejlődés összefüggéseinek megértése a tanuló életében;
 - Információforrások kritikus elemzése;
 - Saját szokások, életvezetési mód, életszemlélet értékelése a testi és mentális egészség, a lehetséges káros tényezők feltárása, ezek elkerülésére javaslatok az önazonosság és a fejlődés szempontjából;
 - Saját igények és szükségletek feltárása.
- Célok és tervek

- A felelősség, önismeret, munka, együttműködés, kreativitás, vállalkozó szellem, munkamegosztás, pénzügyi tudatosság megjelenése a mindennapi cselekvésekben;
- A siker, a boldogság, boldogulás átérzése, azonosítása az egyén életében;
- A pozitív életszemlélet tudatosítása;
- Néhány személyes életcél megfogalmazása.

FOGALMAK

önismeret, önazonosság, boldogulás, boldogság, jólét, jóllét, stressz, káros szenvedély, függés, alkotás, munka, pénzügyi tudatosság

TÉMAKÖR: Család – Helyem a családban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményeket okozhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatainak alakítására; képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a családban, a barátságokban és a párkapcsolatokban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismer olyan mintákat és lehetőségeket, amelyek segítségével a problémás helyzetek megoldhatók, illetve tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- azonosítja a családban betöltött szerepeket és feladatokat; egyre reálisabban a saját szerepét és feladatait;
- azonosít néhány, a családban előforduló konfliktust, felismeri a család életében bekövetkező nehéz helyzeteket, és megfogalmazza, hogy milyen módon kezelhetők ezek;
- felismeri saját családjának viszonyrendszerét, a családot összetartó érzelmeket és közösségi értékeket;
- azonosítja az egyéni, családi és társadalmi boldogulás feltételeit.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Érzelmek és cselekvések hatása
 - Külső és belső tényezők összehangolása, amelyek az érzelmi-mentális állapotra hatással lehetnek;
 - Stratégiák kidolgozása a negatív hatások kivédésére;
 - Valós és virtuális térben zajló cselekvések elemzése a másokra tett hatás és etikai értékek szempontjából;
- Kölcsönösség és egyenlőség a kapcsolatokban;
 - A bizalom, szeretet, tisztelet, segítség és intimitás megérzése, megjelenése a kapcsolatokban

- Pozitív minták a harmonikusan működő párkapcsolatokra;
 - A másik igényeit és szükségleteit figyelembe vevő és a saját igényeket megfogalmazó kommunikáció gyakorlása;
 - Az egyenlőtlen, kihasználó vagy bántalmazó kapcsolat jellemzőinek azonosítása, az erre vonatkozó jogok és a védelem lehetőségeinek megismerése.
- Változások a családban
- A család társadalmi funkciói értelmezése, a családszerkezet sokfélesége;
 - A harmonikus családi életet meghatározó értékek összegyűjtése,
 - A támogatás, megértés, tanulás, együttérzés és egyenlőség vizsgálata családi kapcsolatokban;
 - A serdülőkor önállósági igényéből vagy az életkori különbségekből eredő vélemény- és érdekkonfliktusok azonosítása.

FOGALMAK

érzelem, szerelem, párkapcsolat, vonzódás, intimitás, bizalom, hűség, igény, nemzedék, értékrend, önvédelem, zaklatás, emberi jogok.

TÉMAKÖR: Társas tudatosság és társas kapcsolatok – Helyem a társas-lelkületi közösségekben

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- reálisan feltérképezi, hogy saját érzelmi állapota és viselkedése milyen következményekkel járhat, és milyen hatást gyakorolhat a társas kapcsolatai alakítására; képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- a csoporthoz való csatlakozás vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét;
- a családjában és ismeretségi körében talál olyan mintákat, amelyek példaként szolgálnak számára;
- megfogalmazza, hogy a szeretetnek, az elkötelezettségnek, bizalomnak, tiszteletnek milyen szerepe van a barátságokban, a páros kapcsolatokban, az iskolai közösségekben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- képes a saját véleményétől eltérő véleményekhez tisztelettel viszonyulni, a saját álláspontja mellett érvelni;
- kölcsönös megértésre törekszik;
- felismeri a konfliktus kialakulására utaló jelzéseket;
- rendelkezik tapasztalatokkal, érvekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
- azonosítja a csoportban elfoglalt helyét és szerepét, törekszik a személyiségének legjobban megfelelő feladatok vállalására;
- törekszik mások helyzetének megértésére, felismeri a mások érzelmi állapotára és igényeire utaló jelzéseket;
- nyitott és segítőkész a nehéz helyzetben levő személyek iránt.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Felelősség egymásért
- A kapcsolatrendszerekben elfoglalt különböző helyzetek, szerepek elemzése

- rendelkezik érzelmi kifejezőképességekkel a konfliktusok megelőzésére és megoldási javaslatokkal a konfliktusok megoldására;
 - Az egyén felelősségének megfogalmazása különböző szerepekben: cselekvőként vagy szemlélőként, aktív segítőként vagy érzelmi támogatóként a valós és a virtuális térben is.
- A kapcsolatok minősége
 - Egymás jobb megismerésének és a társas kapcsolatrendszer gazdagításának módjai;
 - A másokat megítélő vélemények elemzése a lehetséges sztereotípiák, az előítéletek, elfogadás, tolerancia alapján;
 - A figyelmesség, közös tervezés és az együttműködés példáinak érvényesítése;
 - A tartós kapcsolatok és párkapcsolatok alapvető feltételeinek megismerése.
- A kapcsolatok megóvása
 - Kapcsolati konfliktusok elemzése eltérő igények, kommunikáció és érzelmek szempontjából, megoldási stratégiák kidolgozása;
 - A felelősségvállalás, bocsánatkérés és a jóvátétel szerepének felismerése a kapcsolatok helyreállításában,

FOGALMAK

kapcsolatrendszer, viszonyulás, konfliktuskezelés, jóvátétel, alkalmazkodás, önállóság, cselekvés, átélés, előítélet, elfogadás

8. ÉVFOLYAM

Ebben az életkori szakaszban az erkölcsi szabályok értelmezésében egyre jobban a mérlegelő gondolkodás dominál. A tevékenység motivációjában felerősödik a kortárs csoportban való megfelelés igénye, az elfogadottság jutalmazó szerepének motiváló hatása, s annak a tekintélyszemélynek a befolyása, akihez a tanuló érzelmileg kötődik. Az éntudat és az önismeret kibontakozásával kialakul a saját érzelmek és gondolatok megfigyelése és ellenőrzése feletti mérlegelés. Gyakorlattá válik a belülről vezérelt személyes véleményformálás a saját érzelmekről, szükségletekről és gondolatokról. A serdülőkorba lépő fiatal számára ezt az időszakot a társas önazonosság, társas identitás próbálgatása jellemez. Ezen kapcsolatokban különféle viselkedéseket tapasztalhat, különböző élmények megosztására van lehetősége, így viselkedése az aktuális társas környezet szerint változik. Hitét a csoporttagok többségének értékrendjéhez igazodó gondolkodás uralja. Az erkölcs és etika tantárgynak külön figyelemmel kell lennie arra, hogy előtérbe kerülhet a kortársak viselkedésének szerepszerű átvétele. A fiúk társas-lelkületi fejlődésében egyre jelentősebb szerepet kap a félelem és a szomorúság elrejtésének igénye, mely az erőtlenség kifejezéseként is értelmezhető. Ebben az időszakban az empátikus viszonyulás határai jelentősen kitágulnak, mert a serdülő fogékonnyá válik a társadalmi életben megnyilvánuló igazságtalanságok észlelésére. Az órai beszélgetések valamennyi formája elősegítheti a lelkiismeret közösségben történő erősödését. Ebben az életkorban megkezdődik a személyes világnézet kialakulása, ezért ezekben az években az oktatás fontos feladata, hogy ezt a folyamatot támogassa. A formálódó világnézetben testet öltő értékekre támaszkodva a fiatalok fokozatosan elkezdik elhelyezni magukat a létezés tágabb összefüggésrendszerében.

A 7-8. évfolyamos tanulók életében egyre többször jelenik meg a döntéshozatal, a felelősségvállalás önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben. A különböző élethelyzetek felhívják a tanulók figyelmét az önismeret fontosságára, a társakkal való kommunikáció és együttműködés jelentőségére, az egészségmegőrző tevékenységek végzésének és a pénzügyi tudatosság fejlesztésének a nélkülözhetetlenségére. Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a testi és lelki egészségre, illetve a családi életre való nevelés általános céljainak megvalósításában. 13-14 évesen a tanulók már önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, így az erkölcsstan órák keretében is kitüntetett helyet kell kapnia a médiatudatosságra nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az állampolgárságra és demokráciára nevelésnek, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztésének is.

A 8. évfolyamon az etika tantárgy alapóraszama 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
16. A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban	12
17. A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő	12
18. Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére	12
Összes óraszám:	36

TÉMAKÖR: A társas együttélés kulturális gyökerei: Nemzet – helyem a társadalomban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- azonosítja, értelmezi a nemzet, a kulturális közösség számára fontos közösségi értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében;
- érzelmileg, társas-lelkületileg azonosul az állami, nemzeti és egyházi ünnepkörök jelentőségével, értelmezi a hozzájuk kapcsolódó jelképeket, valamint az ünnepek közösségmegtartó szerepét;
- azonosítja azokat a kulturális különbségeket, helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk;
- a csoporthoz való csatlakozás vagy az onnan való kiválás esetén összeveti a csoportnormákat és a saját értékrendjét;
- képes a problémák elemzésére és a megoldási alternatívák alkotására, a probléma megoldása érdekében képes önmaga motiválására;
- azonosítja a számára fontos közösségi értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében;
- azonosítja azokat a helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk;
- értékeli az etikus és nem etikus cselekvések lehetséges következményeit.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- azonosítja a valós és virtuális térben történő zaklatások különböző fokozatait és módjait, van terve a zaklatások elkerülésére és kivédésére; tudja, hogy hová fordulhat segítségért;
- értelmezi a szabadság és az önkorlátozás, a tolerancia és a szeretet megjelenését és határait egyéni élethelyzeteiben;
- fizikai vagy digitális környezetben információt gyűjt és megosztja tudását a sport, tudomány, technika, művészetek vagy a közélet területén a magyar nemzet és Európa kultúráját meghatározó kiemelkedő személyiségekről és tevékenységükről;
- ismeri a nemzeti identitást meghatározó kulturális értékeket, és indokolja, hogy miért fontos ezek megőrzése;
- azonosítja a nemzeti és európai értékek közös jellemzőit, az európai kulturális szemlélet meghatározó elemeit; ismereteket szerez a Kárpát-medencében élő magyarokról, Magyarországon élő nemzetiségekről, népcsoportokról, kettős kötődésű személyekről;
- ismeri a rá vonatkozó gyermekjogokat, ezek fő szabályozó dokumentumait, értelmezi kötelezettségeit, részt vesz szabályalkotásban;
- ismeri az alapvető emberi jogokat és vizsgálja ezek érvényesülését különböző embercsoportok esetében;

- megismeri a hátrányos helyzetű személyek érdekében szervezett programokban való részvétel lehetőségeit;
- reflektív módon vizsgálja saját és csoportja gondolkodását más csoportokról; kifejti véleményét a sztereotípiák és előítéletek hatásáról.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A közösségek és identitás
 - A kulturális-társadalmi identitás alapjai, a nemzeti identitás megőrzése;
 - Európa szerepének felismerése, mint a nemzeti kulturális identitás egyik meghatározója;
 - A különböző közösségekhez tartozás lehetséges ellentmondásai feltárása;
 - Különböző közösségek viszonyainak elemzése;
 - Az európai értékrend elemei a társadalmi és jogrendszerekben, ezek megvalósulása vagy hiánya a mindennapokban.
- Értékek a társas együttműködésben;
 - A kölcsönös bizalom, becsületesség és felelősségvállalás, mint fő közösség-szervező értékek azonosítása;
 - Az elesettek segítése, a szolidaritás fogalmának értelmezése;
 - Véleményalkotás a szabálysértés, csalás, jogsértés, bűnelkövetés eseteiről egyéni és társadalmi kár szempontjából, egyben a társadalmi elfogadottságáról;
 - Kérdések megfogalmazása a büntetés néhány formájáról;
 - Az együttműködés, felelősségvállalás, feladatvállalás alapelveinek átélése;
 - Fontos társadalmi értékek megvalósításának érdekében végzett tevékenységek megismerése;
 - A jogok és kötelességek rendszerének elemzése több társadalmi szinten;
 - Az egyén aktív részvételi lehetőségei a társadalom életének szabályozásában;
 - Társadalmi témájú média hírek elemzése, saját médiafogyasztás vizsgálata;
 - Az agresszív nyelvhasználat és az információtorzítás felismerése.

FOGALMAK

nemzet, nemzetiség, kultúra, identitás, tolerancia, szolidaritás, szabályszegés, jogsértés, bűn, büntetés, érdekérvényesítés, társadalmi cél, média

TÉMAKÖR: A természet rendjének megőrzése, a fenntartható jövő

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- megfogalmazza személyes felelősségét a természeti és tárgyi környezet iránt, megoldási javaslatot tesz környezetének megőrzésére, esztétikus fejlesztésére;
- értékeli, értelmezi az ökológiai, ökonómiai egyensúly hétköznapi szükségességét;
- döntéseket hoz arról, hogy milyen szokások kialakulásával járul hozzá a fenntartható fejlődés megvalósításához, milyen cselekvéseket tehet a társadalmi problémák kezelése érdekében;
- megfogalmazza, hogy a pozitív egyéni és társadalmi jövőkép elérését milyen feltételek támogatják.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- folyamatosan frissíti az emberi tevékenység környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismereteit fizikai és digitális környezetben, kritikus szemlélettel vizsgálja a technikai fejlődés lehetőségeit, korlátait;
- megismeri és véleményezi a természeti erőforrások felhasználására, a környezetszennyezésre, a globális és társadalmi egyenlőtlenségek problémájára vonatkozó etikai felvetéseket;
- értelmezi a fenntartható fejlődés és a legfontosabb társadalmi problémák megoldása érdekében javasolt stratégiákat, cselekvési lehetőségeket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Lehetőségek és egyenlőtlenségek
 - Megismeri az általános emberi szükségleteket az egyén, a helyi közösségek és az emberiség szintjén is;
 - Az egyén és közösség rövid és hosszú távú érdekei közötti ellentmondások feltárja;
 - Az emberiség létezésének alapvető feltételeit veszélyeztető folyamatok azonosítja;
 - Társadalmi-gazdasági egyenlőtlenségek okainak megismerése.
- Az ember és környezetének kölcsönhatása
 - Az emberiség életét és gondolkodását leginkább befolyásoló technológiák hatásainak elemzése a személyes kapcsolatok és az életminőség szempontjából, megoldási javaslatok, etikai szabályok megfogalmazása a problémákra;
 - Károsító és építő, környezetszépítő tevékenységek megkülönböztetése;
 - Néhány környezeti etikai és bioetikai kérdés megismerése;
- Az emberiség jövője
 - A fogyasztói és pénzügyi tudatosság fő elveinek rendszerezése;
 - Környezetbarát technológiai megoldások, kreatív újra hasznosítási lehetőségek feltárása;
 - Saját célok megfogalmazása a fenntartható fejlődés érdekében.

FOGALMAK

erőforrás, globális hatás, újrahasznosítás, környezetbarát technológia, egyéni felelősség, fenntartható fejlődés, egyenlőtlenség

TÉMAKÖR: Az európai kultúra emberképe, hatása az egyén értékrendjére

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére, adottságaihoz mérten, életkorának megfelelően:

- értelmezi az európai, a nemzeti kultúra közös eredetét, forrását azonosítja a számára fontos közösségi értékeket, indokolja, hogy ezek milyen szerepet játszanak a saját életében;
- azonosítja azokat a helyzeteket, amelyek etikai dilemmákat vetnek fel, és véleményt alkot róluk;
- értékeli az etikus, a nem etikus cselekvések lehetséges következményeit;

- reflektíven értékeli tudásszerzési módjait, különös tekintettel a forrás hitelességére;
- képes a helyzetnek megfelelő érzelmek kifejezésére;
- egyéni cselekvési lehetőségeket fogalmaz meg az erkölcsi értékek érvényesítésére.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi a szeretetnek, az élet tisztelete elvének a kultúrára gyakorolt hatását;
- feltárja, hogy az Európa vallási arculatát meghatározó egyházak tevékenysége, szokás- vagy értékrendje milyen módon jelenik meg a társadalomban;
- feltárja, hogyan jelenik meg a hétköznapiak során a tárgyalt világvallásoknak az emberi életre vonatkozó erkölcsi tanításai;
- a megismert vallások erkölcsi tanításait összeveti személyes véleményével;
- saját életét meghatározó világnézeti elkötelezettség birtokában a kölcsönös tolerancia elveit gyakorolja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Világnézet és erkölcs
 - Különböző világnézeten alapuló gondolkodások összehasonlítása;
 - Az erkölcs, mint viselkedést szabályozó értékrendszer, az erkölcsi fogalmak egyéni értelmezése;
 - A személyes erkölcs kialakulását befolyásoló tényezők azonosítása: a család, a média, a kortárs csoportok, a nevelők;
 - Az egyén és közösség értékítéletének ütköztetése;
 - A saját értékrendnek megfelelő és ellentmondó viselkedés gyakorlása;
 - A zsidóság és a kereszténység, világképeinek fő vonásai, fő tanításaik megismerése;
 - A vallás szerepének jelentőségének azonosítása az emberek életében;
 - A zsidó és keresztény vallások álláspontjainak értelmezése néhány általános etikai kérdésben;
 - Az egyházak társadalmi tevékenységének megismerése, együttműködés közös célok érdekében.
- A vallások tanításai
 - A tízparancsolat megismerése;
 - A felebaráti szeretet, felelősségvállalás gyakorlása a másik ember iránt;
 - Olyan értékek keresése, melyek azonosak a vallásos és nem vallásos emberek számára.

FOGALMAK

vallás, hit, erkölcs, kereszténység, iszlám, judaizmus, hinduizmus, buddhizmus, felebaráti szeretet, karitás, aranyszabály, az élet tiszteletének elve, tízparancsolat